

(Vége)

Ha e' lapnak irányát szorosán követve par excellence divatost akarnék adni, tárgyamat a' political tudományok' köréből kellene vennem; miss Martineau' statusgazdasági regényeinek mintája után, nekem is meg kellene kísérteni erőmet political beszélyek' készítésében, egy szerelmes pár' érzékenyítő kalandjai közé ügyesen kellene szőnöm a' szabad föld' szükségét, városi szerkezetünk' hiányait, a' büntető törvénykönyv's helyes birói eljárás'kellékeit, a' hiteltörvények' hatását, vagy épen a' legújabbban egymást érő 's legázoló bankterveket. De a' fennemlített angol bluestocking iránti egész tisztelettel legyen mondva, az illy hermaphrodit természetű elmeszülemény' sorsa nem irigyleendő (amphibiumnak nem nevezem, mert tulajdonképen sem földön, sem vízben, sem költészetben, sem tudományban nem otthonos, 's mindegyik elem által megtagadtatik) az egyik unalmas szárazsággal vádolja, a' másik fölületes frivolitásért kárhoztatja 's végre két székközött olvasatlanul a' porban fetreng, ha történetesen még gonoszabb helyre nem jut; mi pedig különösen a' büntető jogot illeti, ezt leg-

kevésbé tartom hölgyek elébe való tárgynak, mert hogy gyengéd idegeikről ne szóljak 's minden egyebet mellőzzek, csak azt akarom megjegyezni, hogy nekik igen ferde nézeteik lehetnek a' büntetlekről, jelesen a' más vagyona elleni vélségekről, mert, kérdések szép olvasóné! milly lelkismérettel szabhatnái büntetést a' szegény tollvájra, holott te magad annyiszor nem iróztál felebarátodnak legdrágább kínosát, nyugalmaát, szívét elrabolni? Szívét, melly, bármit mondjon ellene egy nagy hazánkfia, becses portéka 's életre gazdagnak szegénynek egyiránt nélkülözhetetlen. Tehát inkább egy adag philosophiát nyújtsak, talán. Hegel rendszeréből egy falatot, jól meghigítva 's fűszerezve, hogya' dámák' gyengéd gyomra által megemészthető, és csemegékre szoktatott ínyének éldelhető legyen? De ez még eddig az effélékben, mint minden szakácsságban, mester francziáknak sem sikerült, nekünk nehézkes magyaroknak pedig bajosabb feladat mint gazdagnak menyországba jutni, minél a' keleti közmondás szerint, könnyebb levét tűfokon keresztül hajtani. Vagy történeti problémák' fejtegetésébe bocsátkozzam, például ha valjon az emberek' elseje magyar volt-e mit hazánk' historiographusa bebizonyítani fog, vagy orosz, mint hír szerint némelly orosz tudósok állítani akarják. De ehhez nem akarok nyúlni, mert ki tudja, ha netalán ez utóbbitakat czáfolgatnám, nem volna e' valamikor okom a' historiai kritikában mutatott ez ügyetlenségemet megbánni.

De van egy kedves tartomány a' tudományok' országában, a' musák és grátiák' szülő és székhelye, hogy ifjú-

kori törekvéseim 's élvezeteim' remi-
niscenciái még gyakran visszahíznak,
hol az élet és studium' rögzös utain
megtört 's korán elaggott lelkem pihen
's megifjodik, hol a' művészetnek 's
tudománynak egyebűtt olly szorosan
elválasztó határvonalai még egybefoly-
nak, értem a' régi irodalmat, különösen
pedig a' göröghonit. Hellasban, a' ne-
mesült érzékiség' e' derült honában, a'
költészet és művészet, szóval az ideál
átthatalta az életet és tudományt is.
Philosophusai, historicusai, 's a' tudo-
mány' bár milly ágának művelői, nem
szüntek meg a' grátiáknak áldozni 's ha
bár, mi az eszmék' mélységét 's az isme-
retek' terjedelmét illeti, az újabb kor'
tudósait illeti az elsőség, amazoknál a'
forma' egyszerű szépsége e' hiányt pó-
tolja vagy legalább elfelejteti.

E' bájos tartománynak egyik legel-
mésebb, legmulatságosabb, mondhatom
legelegansabb polgárát, gyermek- és
ifjúkori egyik legkedvesebb, meghit-
tebb társalkodómat, barátomat, jelen-
tékeny gúnymosolya alatt nemesen érző
szívet 's ritka életbölcséséget rejtőt,
leszek bátor nagyságtoknak, Regélő'
szép olvasónéi! bemutatni, természe-
tesen csak kegyes engedelmők mellett,
mert miként a' nagy világban (nagy vi-
lág alatt nem a' roppant világrendszert,
a' véghetetlen mindenséget, hanem a'
mathesis' daczára de szokás szerint fő-
városunknak igen is szűk 's mind inkább
szűkülő társalgási coteriáját értem), mi-
ként, mondom, a' nagy világban, ha
olly vendéget akarunk bemutatni, ki-
nek szives fogadtatásáról bizonyosak
nem vagyunk, kellemetlen surlódások'
megelőzése végett tanácsos előlegesen
a' német közmondás szerint *„auf den*

Busch zu schlagen^a vagy tisztább németséggel szólva „das Terrain zu recognosciren.“ (Bocsánatot e' nyelvzavar miatt, de ha fővárosunk' nagyvilági viszonyai kerülnek szőnyegre, akaratlanul idegen szóra jár a' nyelvem, kétszeres bocsánatot pedig gyakor kitéréseimért, — jóllehet ebben nagy példával menthetném magamat, de Göethe is mondja: „Eines schickt sich nicht für Alle“, — 's ezért sietek beszédem' elejtett fonálát felfogni), miként tehát nagyvilági bemutatásoknál így eljárni az okosság' 's illendőség' szabálya, úgy én is ezennel kegyes olvasónéimtól egész szerénységgel előre engedelmet kérek, mire nézve, minthogy fájdalom! nem lehet szerencsém valamennyivel találkozni, a' szerkesztőséget tekintem teljes hatalmú képviselőjöknek. Emél fogva tehát szokás szerint őket néhány szóval öreg és ókori barátom' körülményeivel, életével, rangjával (mi bemutatásoknál nem utósó dolog) kívánom megismertetni, kiről legelőbb is azt jegyzem meg, hogy antik öltözete és ősz feje mellett is, több elevenességgel és ifjabb lélekkel bír, mint Jaquemar-kesztyűjű 's fénymázás csizmájú, már az élet' küszöbén kifáradt 's életúntságot fitogtató ifjaink.

Lukianos vagy modernizálva Lucian Traján császár alatt született szegény szüléktől, Samosá-tában, Syria' egy kis városában, hova azonban e' korban görög nyelv és műveltség már behatott. Gyermekkorában tanulás végett egy kőfaragó bátyjához adatott, de ezt hamar elhagyta 's Antiochiába Syria' fővárosába ment magát irodalmi tanulmányoknak szentelni; ugyan

ott ügyvédi, utóbb megunván a' perlekedést, rhetori pályát választott vagy is a' szónoklat' gyakorlati tanítója lett, 's mint ilyen a' görög, olasz és spanyol földet 's Galliát beutazta. Később statusszolgálatba lépett 's Marcus Aurelius alatt mint Egyiptom' procuratorát vagy kormányzóját leljük, tehát eléggé magas polgári állásban bár mi exclusive körbejuthatásra. Végre Commodus alatt 80 vagy 90 éves korában meghalálozott; korunkban, a' Regélő' olvasóinak kedvéért, vagy talán inkább bosszúságára, feltámadandó.

Azon kor, mellyben Lucián élt, álszillámmal ragyogó hanyatlás, elbomlás, rothadás' kora volt, túlfeszített de belsejében féregrágta műveltségével, az önzés' és anyagi érdekek' istenítésével, külszertartásaiban még fenálló, de az emberek' lelkében elhúnyt vallásával, vihart jósló, rekkenő political csendével, de leginkább az élet' minden örömvirágait tépő, minden boldogító csalódást eloszlató, minden meggyőződést elölő 's mérges fulánk-ját minden lélekbe fúró kétségével emlékeztető a' mi korunkra, mert arra szintűgy mint erre alkalmazhatók Hugo' szavai:

Dans ce siècle, en proie aux
sourires moqueurs,
Toute conviction en peu d'in-
stans dépose
Le doute, lie affreuse, au
fond de tous les coeurs.

Ki ama' boldogtalan korban körültekintett, és minden még fenálló intézmények, e' század' minden erkölcsi és anyagi tüneményei között nem talált

egyét is, melly a' romlás' jeleit ne mutatta, mellyben egy jövendőt csirázni látott volna, nem csuda ha jobbat remélni megszűnt, mert figyelmét elkerülte a' megvetett, kigúnyolt, üldözött, híveit a' nép' aljából szedő nazarenusok' maroknyi felekezete, mellynek fentartatott a' szerteomló polgári társaságot, ha bár hosszú 's kínos hányatások után, újra szerkeszteni, visszaadni az emberiségnek az elvesztett hitet, az emberi nemnek e' legdrágább kincsét, boldogítót még akkor is ha csalódáson épül, melly egyedül képes állandót alkotni, míg kétség és tagadás csak bontani tudnak. De azért ezeket is ne kárhoztassa senki, mert ezeknek is ki van mérve szakmánya, mert ezeknek kell a' múltnak avult 's ingadozó maradványait lerombolva, table nettet készíteni egy jobb jövőnek, a' jelen nemzedék' kínszenvedésein jobblétet vásárolni az unokáknak. Ne csüggedjünk el tehát mi is a' reánk mért teher alatt, a' kétkedők, bontók, rombolók korának is szent, noha kínos, feladása, és jőni fog, mert jőnie kell², egy szebb, egy boldogabb kor, a' hívők, az építők, az alkotók' kora, 's annak magvai talán már most is, mint Lucian' korában, valahol rejlenek, talán megvetve, kigúnyolva, üldözve korunk' jobbjai 's bölcsei által is, vagy talán mi mind ezeknél sajnosabb: nem ismerve. De kiestem megint a' kellő társalgási hangból, elérzékenyedtem, ezt pedig a' dámák csak akkor tartják megbocsáthatónak, ha szívők' keménysége vagy elveik' szilárdsága okozá, sentimentalitást bennünk csak illy fontosok menthet, 's még akkor is unalmas

de minden egyébért férfihoz nem illő
lágyszívűségre mutat.

Lucian ment vala e' hibától, ő jó
kedvvel és vidám gúnynyal festé szá-
zadának bűneit 's neveléseit. Ő egy
volt azon emberek közül, kiket átmeneti
korszakokban az isteni gondviselés ki-
választ, előtávi a' guay' jéghidegével
egy már kiszolgált 's veszni indult meg-
győződés' utolsó szikráját, hogy a' ke-
belben legyen hova férni egy új, egy
viszább hitnek; rágó, égető sőt hín-
teni a' polgári test' minden eves sebei-
re, hogy a' fájdalom a' haldoklóban
netalán még szunnyadó életerőt fel-
költse vagy nyomorú életének véget
vessen 's elemei uj vegyületben ép és
mezijszódott életre ébredhessenek. Lu-
cian e' tiszteb' a buzgón 's ügyesen
eljáró 's kímélet nélkül ostromozta kor-
társainak babonáit, balvéleményeit,
bűneit 's gyarlóságait, ész és elmés-
ség fente nyilaitól ment nem maradt
senki a' mennydörgő olimpusi Zeüstől
a' legnyomorultabb tányérnyaló ástu-
dósig.

Most talán már eleget is tudnak
szép olvasónéim öreg barátomról annak
kijelentésére, ha akarnak e vele néha
csak ritkán (mert azért jót állok
hogy tolatkodó nem lesz) a' Regelő'
hasábjain találkozni. Így hiszem, oly-
kor olykor, kivált nyári holnapokban
's falusi magányban, midőn a' bőség
még az örökké élénk divat' mozgalmait
is ellankasztja, nem minden érdek nél-
kül hallanak tőle, miképen ezelőtt 1700
esztendővel az emberek 's bohóságuk,
csak más nevek, 's öltözetek alatt,
ugyanazok voltak mint ma. Sőt ta-
lán (de ezt csak neked sugom meg,
kegyes olvasóné, nem kételkedve,

hogy nők' módjára titkomat hiven meg-
 őrized) meglehet hogy a' ravasz és
 csintalan öreg urnak néha kedve fog
 kerekedni amúgy alattomosan görög
 vagy római nevek' leple alatt ujabbkori
 's hazánkbeli viszonyokra és embe-
 rekre is lövelni gúnynyilait; ki tudja ha
 nem fogsz-e Glykerion, Phillis vagy
 Melitta név alatt rá ismerni legjobb ba-
 rátnéidra, mert hogy Téged is gúnyol-
 ni merjen, olly szemtelenséget róla
 feltenni nem akarok. Éles elméd illy
 esetben könnyen keresztül fog hatni a'
 fátyolon, annál inkább minthogy a'
 tréfás öreg nem ismervén körülmé-
 nyeinket, sokban mások' utmulatásait
 lenne kénytelen követni, ekkor meg-
 hetik, sőt hihető, hogy saját, genialis
 elmeszikrái közé idegen hamu, atticus
 savába pedig bors vagy épen nemzeli
 paprika is, keverednék. Nem lehetet-
 len az is, hogy viszonyaink felett min-
 den lepel és álarcz nélkül, görög szem-
 pontból indulva okoskodni 's elmés-
 kedni próbát teend. De majd meglás-
 suk, balgaság kiakarni lüzni egy lehető
 conversatio' minden fordulatait, csak
 annyit merek barátom' részéről ígérni,
 hogy jóval kevésbbé unalmas lesz be-
 mutatójánál. Ez ígéretet tennem pe-
 dig szükség volt azért, mert látom,
 hogy szép szemeidet már hűyní kez-
 ded; sietek tehát elbúcsúzni 's remél-
 lem e' perczen ajakid ismét nyájas
 mosolyra fakadnak, mint máskor is
 szoktak, ha alkalmatlan látogató aka-
 dozva vánszorgó beszélgetés vagy fül-
 kábító fecsegés után valahára széke-
 ről felkél 's udvariasan bókolva az aj-
 tón kifordul.